

ганізація «Допомога Україні», яка діє з 1990 р. У перший рік діяльності її комітетом було передано більше 300 посилок-передач. У наступному році їхня кількість збільшилась до 400. Адресати, які отримували посилки, були у всіх областях України. З них 58% відправлялися в Західну, а 42% – до Східної України. Комітет мав безпосередній контакт з 6-ма сиротинцями, 4-ма будинками для людей похилого віку. За період 1991–2002 рр. надіслано понад 3000 посилок, загальною вагою 60 т [3, 233]. Крім того, активна гуманітарна допомога надається канадським Червоним хрестом. На 2005 р. сума цієї допомоги склала біля 14 млн. доларів.

Саме з досвіду канадської церкви в Україні залучають до духовної освіти жінок як катехитів та активних громадських діячів. Жінкам відведено не тільки катехитичну функцію в церкві, а й соціальну. З допомогою Канади відроджуються чернечі чини, йде їх розбудова, зокрема Сестер Службниць, Редемптористів, О. О. Василіан тощо. З Канади їдуть на українську землю для постійного служіння та розбудови чину сестри Службниці [13, 43].

Канадська ГКЦ надала значну допомогу УГКЦ церковною літературою, а також допомагала у відкритті греко-католицьких видавництв в Україні: «Свічадо», «Видавництво О. О. Василіан» тощо. Друкуються Біблії, катехитична література, започатковано видання дитячих журналів «Дзіночок», «Зернятко», «Сто талантів». Крім дитячих, засновано часописи, які на початку існування отримували значну підтримку церквою з Канади. Зокрема це журнал «Слово», який видавався в Дрогобицькій семінарії. З 1996 р. надається фінансова допомога о. Мітрата (В. Божика) монастирю монахів Студійського Уставу – видавничий відділ «Свічадо» – для друкування багатотиражної партії молитовників [14, 134].

Канадські українці беруть активну участь у становленні богословської освіти УГКЦ. Це простежується не тільки в наданні фінансової допомоги. Через брак кваліфікованих педагогів у перші роки незалежності України чимало канадських викладачів приїздили до Західної України для викладання окремих дисциплін у греко-католицьких семінаріях та Львівській Богословській академії. Між духовними освітніми установами Канади та України відбуваються тісні зв'язки, обмін студентами. Значну допомогу в розбудові мережі греко-католицьких духовних освітніх установ надають вищі навчальні заклади УГКЦ Канади. Велику увагу Українська греко-католицька церква приділяє катехизації населення та вихованню молоді. Виникають та активно функціонують молодіжні організації, літні молодіжні табори. Значне місце в цих процесах також належить Канадській греко-католицькій церкві [4, 78].

Співпраця УГКЦ з КГКЦ активно простежується в благодійній діяльності. З 1991 р. офіційною благодійною організацією Української греко-католицької церкви в Україні є «Карітас», яка допомагає дітям-сиротам та дітям, батьки яких позбавлені прав на виховання дітей. На сьогодні «Карітас» України є повноправним членом «Карітас Інтернаціоналіс» та «Карітас Європа». Мережа дитячих будинків під егідою цієї організації особливо активно діє на теренах Західної України [5, 135].

Українська греко-католицька церква в Канаді активно підтримує надання УГКЦ статусу патріархії. З цією метою в Канаді діють комітети на підтримку патріархії: Українська молодь Канади, Братство українців католиків, Ліга українських католицьких жінок Канади [15, 289] тощо.

Отже, сучасні зв'язки двох греко-католицьких церков багатопланові. Перспективи розвитку цих стосунків автор бачить у подальшій співпраці ГКЦ Канади

та України в освітній, культурній та духовній площині. Необхідно налагодити постійний обмін студентами духовних освітніх установ, проводити спільні науково-конференційні та засідання круглого столу не лише з богословських проблем, а й за іншими напрямками. Обмін досвідом буде корисним при вирішенні соціальних негараздів, таких, як наркоманія, ВІЛ-СНІД, зростання дитячої безпритульності та сирітства в Україні тощо. Греко-католицькою церквою в Канаді розроблено та активно втілюється в життя механізм впливу на ці процеси, а відповідний досвід корисно було б перейняти греко-католикам України. Плідними будуть і спільні дії церков обох країн щодо надання Українській греко-католицькій церкві статусу патріархії.

1. Божик П. Церква українців в Канаді: до історії українського церковного життя в Британській Канаді, за час від 1890–1927. – Львів, 2011.
2. Савчук С., Мулик Ю. Історія Української Греко-православної Церкви в Канаді. – Т. 2: Період відродження ідеї існування українських греко-православних церков в Канаді. – Вінніпег, 2008.
3. Фігує-Ралько А. Українська Канада. – Вінніпег, 2001.
4. Столокос Н.Г. Конфесійно-етнічні трансформації в Україні. – Рівне, 2012.
5. о. Кость П. Історія української церкви. – Львів, 2002.
6. Vorowuk M. Centel of the Ukrainian settlement in Canada (1891–1991). – Montreal; Ottawa, 1991.
7. Муромцева Ю.І. Демографія. – К., 2006.
8. Українські канадці в історичних зв'язках з землею батьків: до 100-річчя перших українців: Збірник. – К., 1990.
9. Мартирологія українських церков: у 4 т. – Т. 2: Українська католицька церква. Документи, матеріали. Християнський самовидав України / За ред. О. Зінкевича, Т. Лонгіна. – Торонто, 1985.
10. Статут Руської греко-католицької церкви в Канаді. – Вінніпег, 1913.
11. Павлов С., Мезенцев К., Любівцева О. Географія релігій. – К., 2003.
12. Західноканадський збірник. – Ч. III / За ред. Я. Славутича. – Едмонт, 2008.
13. Українська греко-католицька церква / За ред. Я. Грицака. – К., 2004.
14. Українські канадці в історичних зв'язках з землею батьків / За ред. В. Божика. – Львів, 1994.
15. Начерк історії Ліги Українських Католицьких жінок Канади Торонтської єпархії / За ред. Я. Винницької. – Торонто, 2001.

Roshchyna I.o. Ukrainian Greek Catholic Church of Canada and Ukraine: the nature of relationships and interaction realities. The nature of the interaction between the Ukrainian and Canadian Greek Catholic Churches since the Canadian GCC origin at the end of XIX century till now has been analyzed in the given paper. It is proved that the tight relationship between those churches were based on the principles of spiritual unity, mutual assistance and cultural exchange.
Key words: UGCC, structural development, mutual assistance, spiritual unity

Ю. Г. Пасічна

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ У ВИРІШЕННІ АГРАРНОЇ ПРОБЛЕМИ ЗА ТИМЧАСОВОГО УРЯДУ РОСІЇ (березень–листопад 1917 р.)

У статті автор описує особливості поглядів представників політичних партій на вирішення аграрної проблеми Росії за правління Тимчасового уряду, прослідковує спільні та відмінні риси програмних положень політичних партій.

Ключові слова: Аграрне питання, політичні партії, Тимчасовий уряд

Будь-яка політична партія ставить перед собою завдання оволодіти політичною владою в державі, щоб потім, через своїх представників брати участь у вирішенні проблем держави. Метою статті є аналіз

діяльності політичних партій щодо розроблення програмних положень із вирішення аграрного питання у Росії навесні–восени 1917 р. Дослідники неодноразово звертали до вивчення діяльності політичних партій та їх програм (праці А. Широкограда, Ф. Селєзньова, В. Мілютіна та ін.). Однак погляди представників різних партій, їх програми та резолюції за Тимчасового уряду потребують додаткового висвітлення.

21–22 березня 1917 р. на III Московській конференції партії соціалістів-революціонерів було заявлено, що Росія ще не готова до соціалістичного устрою і сама партія бажала прискорити становлення соціалізму. Головною умовою встановлення соціалістичного устрою було проведення аграрної реформи [1, 160]. Есери вважали, що революція не була соціалістичною. Суть аграрної реформи вони вбачали не в насильницькому захопленні землі, а в продуманій організації всього сільського господарства. Вирішення проблеми вбачали в соціалізації землі. Так, В. Чернов висловив думку більшості партії, написавши, що суть соціалізації землі полягає в тому, аби зробити землю народною [2, 11]. Тобто, земля повинна належати тим, хто на ній працює.

У газеті «Известия Всероссийского Совета крестьянских депутатов» було поміщено ряд статей лідера партії есерів С. Маслова. 16 травня 1917 р. вийшла його стаття, де йшлося про те, що земельне питання остаточно буде вирішене на Установчих зборах. Однак процеси, які відбуваються тепер – продаж землі і здача її в оренду, а також захоплення землі селянами поміщицьких земель – є перешкодою до проведення земельної реформи. С. Маслов зазначав, що з подібними явищами треба боротися [2, 20].

У вирішенні земельного питання ставилося чотири головні завдання: як скасувати або послабити кабальні відносини при оренді землі; як засіяти в цьому році землю; як попередити захоплення землі; які заходи потрібно провести, щоб підготуватися до вирішення аграрної проблеми в Установчих зборах і попередити можливі перешкоди вирішення проблеми? Далі С. Маслов намагався дати відповідь на кожне з цих завдань. Відомо, що орендна плата за землю в окремих місцевостях досягала надзвичайно високих розмірів і брала поміщиками на їх розсуд. Тепер цим мали займатись суспільні демократичні організації, зокрема Рада селянських депутатів. Саме вони повинні встановлювати ціну і розподіляти землю в оренду. Щодо засівання поміщицьких земель, то їм треба надати можливість зробити це в звичайному порядку – засіяти та зібрати урожай. Якщо поміщик не міг або не бажав засіяти землю, повинні втрутитись суспільні організації: земельні або продовольчі комітети, за допомогою яких землю потрібно розділити між селянами. Самочинні захоплення, на думку С. Маслова, були злочином [3, 306].

На кінець листопада 1917 р. аграрна програма есерів передбачала перетворення на державну власність удільних і монастирських земель. Питання ж наділення землею безземельних селян зумовило розкол есерів. Праве крило заявляло, що зміцнити становище селянства можна шляхом соціалізації землі, яка мала передаватися без викупу в руки тих, хто працював на ній власними силами. Приватна власність ліквідувалась і земля не розглядалася як товар. Аграрна програма лівих есерів ґрунтувалася на традиційному понятті соціалізації землі, сутність якої полягала у вилученні землі із товарного обороту в її загальне користування, а право розпоряджатися нею належало демократично організованим об'єднанням та територіальним союзам [4, 107]. Насправді у програмах лівих есерів було чимало спільного. Наприклад, знищення

приватної власності на землю, соціалізація землі та вилучення землі із товарного обороту.

Партія кадетів також активно обговорювала аграрне питання на початку 1917 р. У березні 1917 р. на засіданні Центрального комітету конституційно-демократичної партії обговорювалися ідеї земельного податку як засобу вирішення аграрної проблеми, створення агітаційної комісії [4, 105]. 13 березня на засіданні Центрального комітету партії кадетів було прийнято рішення підготувати до VII з'їзду партії доповідь, із викладенням основних положень програми вирішення аграрного питання. Вона мала відповідати основним партійним принципам, наприклад, збільшення площі землекористування населенню, яке обробляє землю власною працею. Питання обговорювалося 25–28 березня 1917 р. на VII з'їзді партії кадетів. Зокрема О. Корнілов виклав основні аспекти програми, заявивши, що вона потребує модернізації. Члени партії кадетів розподілилися на дві групи. Перша вважала, що слід змінити програму, врахувавши перетворення в країні. Інша група вважала безглуздим змінювати програму партії відносно аграрного питання, коли основна маса населення на фронті. З'їзд прийняв рішення створити спеціальну комісію, яка б з'ясувала ставлення партії до аграрної проблеми [5, 67].

Однак партія кадетів так і не виробила програми з вирішення аграрного питання країни, що, безумовно, негативно позначилося на роботі Тимчасового уряду. 29 березня 1917 р. на з'їзді Центрального комітету партії кадетів було прийнято рішення створити комісію, яка б до наступного засідання виробила б програму з вирішення аграрного питання. На VIII з'їзді партії, що відбувся 9–12 травня 1917 р., з доповіддю виступив М. Черненко, який був членом Головного земельного комітету. Він говорив про націоналізацію, муніципалізацію і соціалізацію, переконуючи що землі потрібно передати населенню. На думку В. Маклакова, у користування селян потрібно віддати лише ті землі, які пустували і здавалися в оренду. Решту, що перебували у сільськогосподарському користуванні, потрібно зберегти, запровадивши податок, який регулюватиме земельні відносини і поставить перед великими земельними власниками завдання: або збільшити інтенсивність господарства, або зменшити розмір землеволодіння, продавши зайву землю. Ф. Родічев пропонував взагалі відмовитися від примусового відчуження землі. Він аргументував це тим, що це викличе потрясіння економіки. І. Фінкель, С. Кедрін, К. Герц вважали, що селяни мають отримати землю безкоштовно, оскільки «на цю землю вони вже давно заслуговували» [5, 57]. Позиції В. Маклакова і Ф. Родічева не були підтримані на з'їзді.

Програма кадетів зберігала великі та середні приватні господарства у тих місцевостях, «де не було нестачі землі для нормального забезпечення місцевого малоземельного і безземельного населення». У ній говорилося, що ті власники, які ведуть господарство «власним інвентарем» мають право зберігати за собою землі більші за норму. Приділялась увага викупу. За основу оцінки викупу землі бралися норми її врожайності. Кадетська газета «Речь» в дні роботи з'їзду писала, що «викуп – найдешевший спосіб позбавитись лендлордів, які нависають над нашим життям» [5, 69]. Згідно з програмою кадетів, відчужені землі формували державний запас, а вже потім, з нього землі розподілялися, згідно з потребами населення. Кадетська програма передавала землю селянам не у приватну власність, а лише в тимчасове користування. Держава мала взяти на себе ліквідацію всієї викупної суми, а землі, які потрапляли в користування селянам, держава

повинна обкладати особливим податком для сплати частини відсотків за викупними договорами за землі. Інша частина сплачувалася державою.

Програмою передбачалося насильницьке зруйнування общини. Однак мала місце неоднозначність відносно поглядів на общину. З одного боку, всі земельні союзи, зокрема і община, набували статусу приватних організацій, що і захищало общину [6, 112]. З іншого – у програмі були пункти, які в майбутньому передбачали зруйнування общини. Йшлося про те, що слід встановити порядок виходу з общин окремих осіб, які забезпечували інтереси як передових членів общини, так і тих, які відставали [1, 105]. «Головні пункти земельної реформи» передбачали переселення селян до інших місцевостей у тих випадках, коли землі не вистачало для нормального забезпечення селян. Тим, хто бажав переселитися в інші райони, держава повинна надати широку допомогу. Однак можливі райони переселення не вказувалися. В партії кадетів не було єдності, тому дехто вважав, що землю селянам потрібно надати без викупу. Єдиними вони були в тому, що намагалися вирішити аграрну проблему країни шляхом реформ.

Перед виборами в Установчі збори партія кадетів чітко сформувала свої програмні положення, проголосивши перехід землі в руки селян, на основі приватної власності. В ній говорилося, що земля передавалася селянам на основі постійного користування [7, 199]. Селян передбачалося наділяти землею за рахунок державних, удільних монастирських, церковних, банківських земель, а також передавалися приватні землі з викупом. Програма передбачала контроль раціонального використання землі. Таким чином, партія кадетів на початку 1917 р. довго обговорювала проблему вирішення аграрного питання, але перед виборами в Установчі збори програма була чітко та зрозуміло сформульована. В ній йшлося про приватну власність на землю, питання викупу землі не розписувалося, обмежувалися лише визначенням розміру земельної ділянки, але не вказували хто повинен виплачувати викуп.

Російська соціал-демократична робітничая партія (меншовики) була однією з найвпливовіших в державі. Вирішення аграрного питання на початок 1917 р. вона вбачала в узаконенні приватної власності на землю. Землі переходили у користування місцевих органів самоврядування (муніципалітетів). На з'їзді РСДРП 19 серпня 1917 р. меншовики прийняли резолюцію «Про політичні моменти і завдання партії». Що стосувалося аграрного питання, позиція партії не змінювалася. На її серпневому з'їзді щодо вирішення аграрного питання єдності не було. Так, Я. Пілецький пропонував із конфіскованих земель створити всезагальний фонд, який би був під контролем держави. Натомість М. Рожков виступав за націоналізацію земель без викупу. У свою чергу П. Маслов, уникаючи поняття «націоналізація», доводив, що відчужувані землі повинні бути всезагальною власністю. Тоді М. Рожков запропонував зберегти землі й передати їх у керівництво місцевих органів самоуправління [6, 118].

Реформою не передбачалося ліквідація приватної власності на землю. Планувалося, що в міру її втілення вона зменшуватиметься. Під час дискусії, на з'їзді прийняли компромісну резолюцію із земельного питання, де говорилося, що аграрна реформа має призвести до того, що земля буде перебувати у компетенції місцевих органів самоуправління, її розподіл відбуватиметься шляхом відчуження церковних і приватновласницьких земель. Таким чином, передбачалося лише часткова конфіскація земель. Щодо приватної власності, то вся земля відчужувалася у дрібних власників, відповід-

но до економічних умов конкретного району [8, 306]. Однак право купівлі земельної власності належало великим і дрібним органам самоуправління і державі. У резолюції також зауважувалося, що відчуження приватновласницьких земель має відбуватися без викупу. Боргові зобов'язання за конфісковані землі покладалися на державу. Всі відчужені землі повинні вважатися загальнодержавною власністю [8, 345]. Таким чином, резолюція меншовиків у серпні 1917 р. суттєво відрізнялася від їхньої травневої позиції. Проведення ж земельної реформи вони пов'язували з рішенням Установчих зборів.

У свою чергу партія більшовиків найбільш чітко сформулювала свої погляди на аграрне питання. 15 квітня 1917 р. в газеті «Правда» було надруковано статтю В. Леніна «“Добровільна згода” між поміщиками та селянами?» [9, 88]. Однак із цього проекту нічого не вийшло, оскільки селяни не йшли на мирний шлях вирішення проблеми, висуваючи не тільки економічні вимоги, але й проводячи виступи. Погляди партії більшовиків у травні–червні 1917 р. були сформовані В. Леніним під назвою «Відкритий лист селянським депутатам», опублікований 11 травня газетою «Солдатська правда». У ньому наголошувалося, що всі поміщицькі землі без викупу повинні перейти в користування селян і не потрібно виплачувати поміщикам ніякої орендної платні. Не потрібно також чекати з'їзду Установчих зборів, щоб розподілити землю. Однак не варто забирати в Установчих зборів права остаточно встановити всенародну власність на землю і права розпоряджатися нею. В. Ленін наголошував, що «зараз, весною, розпоряджатися землею повинні селяни на місцях». Питання з землею він пов'язував із боротьбою проти капіталізму і закликав селян не довіряти капіталістам і багатим особам, пропонуючи селянам організуватись навколо міських робочих [1, 176]. Фактично більшовики висували ідеї про якнайшвидшу конфіскацію поміщицьких земель та передачу їх у право власності держави. Розпоряджатися землею мали місцеві демократичні утворення. Також передбачалося колективна праця на землі у великих господарствах.

Отже, політичні партії активно обговорювали аграрне питання та шукали шляхи його вирішення. В усіх політичних партій спостерігалася еволюція поглядів, що говорило про досконале вивчення проблеми та намагання навести в країні порядок. У програмних положеннях партій є чимало спільного та відмінного. Наприклад, більшість партій погоджувалися з тим, що земля повинна належати тому, хто на ній працює. У цьому вони вбачали сутність соціалізації землі. Також у програмних положеннях партій обумовлюється державний контроль за переходом землі у приватну власність. Були і відмінні риси: викуп землі, розпорядження нею, різні умови наділення селян землею тощо.

1. *Октябрь и советское крестьянство, 1917–1927 гг.* / Ред. И. Волков. – М., 1977.
2. *Подколзин А. Экономика России в период подготовки и проведения Великой Октябрьской социалистической революции: лекции по истории народного хозяйства СССР.* – М., 1957.
3. *Гладков И. Очерки советской экономики. 1917–1920.* – М., 1956.
4. *Широкорад А. Тайная история России. История которую мы не знали.* – М., 2007.
5. *Лозинский З. Экономическая политика Временного правительства.* – Л., 1929.
6. *Селезнев Ф. Министры-кадеты и экономическая политика Временного правительства (март–июль 1917 г.) // Вопросы истории – 2007. – № 8.*
7. *Старцев В. Внутренняя политика Временного правительства первого состава.* – Л., 1980.

8. Першин П.М. *Нариси аграрної революції в Росії.* – К., 1959.
9. Милютин В. *Аграрная политика СССР.* – М.; Л., 1926.

Pasichna Y.G. *The political parties in solving the agricultural problems by the Temporary Government (the march–november of the 1917th)*. In the article the author describes the political parties representatives point of view on solving the agricultural problems in the period of the Provisional Government, defines the differences and similarities of the political parties program regulations.

Key words: Agrarian question, political parties, Provisional government

О. П. Панасюк

ПРОГОЛОШЕННЯ БІЛОРУСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ: ПЕРЕДУМОВИ, ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ

У статті висвітлено особливості проголошення незалежності Білоруської Народної Республіки, проаналізовано причини та передумови прийняття трьох Статутних грамот. Досліджено вплив німецької адміністрації на національне відродження Білорусі. Особливу увагу приділено основним напрямкам білоруського громадсько-політичного руху та ідеям розвитку білоруської державності.

Ключові слова: Білоруська Народна Республіка, Всебілоруський з'їзд, Статутна грамота, Народний секретаріат

Перша світова війна докорінно змінила історичну долю Білорусі. У вересні 1915 р. російська армія залишила її територію, внаслідок чого західнобілоруські землі потрапили під німецьку окупацію та були включені до складу військово-адміністративної одиниці Обер-Ост. Окупаційна влада доволі толерантно ставилася до національно-культурних прагнень білорусів. Відповідно, було утворено Білоруську соціал-демократичну групу (БСДРГ), а восени 1915 р. організовано Білоруський народний комітет (БНК), який був реорганізований на початку 1918 р. у Віленську білоруську раду [1]. Втім, німецька адміністрація виключала можливість існування масштабних проєктів, наприклад, конфедерації Литви і Білорусі, незалежної Білоруської держави або федерації білоруських земель з Польщею. Німецька окупаційна влада скептично ставилася до можливостей білоруського національного руху. Білорусь фактично розглядалася німецьким військовим командуванням як аграрно-сировинний придаток Німеччини і джерело дешевої робочої сили [2].

Процес білоруського національного відродження, завдяки впливу Першої світової війни й Російської революції 1917 р., опинився на якісно новому рівні. Зміни в суспільстві сприяли активізації пошуку шляхів національно-державного самовизначення країни. Сприяла цьому і, видана більшовиками 2 листопада 1917 р., Декларація прав народів Росії, якою проголошувалися рівність і суверенність всіх націй і народностей, стверджувалось право націй на вільне самовизначення, аж до відокремлення і утворення незалежних держав. [3, 355]. Умовно розділену лінією фронту Білорусь на Західну й Східну, національні діячі по-різному бачили на теренах колишньої Російської імперії.

Загалом, у білоруському громадсько-політичному русі 1917 р. окреслилося два основних напрями: ліберально-демократичний і революційно-демократичний. Ліберальний варіант вирішення національного питання передбачав збереження цілісності й неподільності Росії. Проте, в середині партій ліберально-демократичного спрямування не було єдиного підходу до реалізації цього варіанту й визначення місця Білорусі у Російській державі. Так, для більшості білоруських політичних організацій (Союз білоруської демократії, Білоруський народний союз) властивим було домінування ідей «обласництва» – визнання самотності білоруської

нації, її права на самовизначення та перебування Білорусі як адміністративної одиниці у складі Росії.

Меншою мірою була представлена ідея «західнорусизму», ідеологія якого базувалася на концепції відсутності самостійного білоруського етносу та визначення Білорусі винятково як західної частини Росії. Водночас Християнський демократичний союз й Білоруська партія народних соціалістів у програмних положеннях офіційно декларували право білоруської нації на національну автономію у складі федеративної Росії [1].

Партії та організації революційно-демократичної орієнтації – Білоруська соціалістична громада (БСГ), Білоруська народна громада (БНГ) виступали за децентралізацію Росії, на основі федерації та надання Білорусі статусу широкої територіальної автономії з власними законодавчими й виконавчими органами влади. Програми революційно-демократичних партій містили характерні положення як РСДРП(б), так і ПСР [1].

Наприкінці листопада 1917 р. національні партії та організації, що входили до складу Великої білоруської ради, виступили за проголошення Білорусі демократичною республікою і встановлення федеративного зв'язку з Радянською Росією. Всю повноту влади в країні передбачалось передати Крайовій Раді. Для реалізації цього плану пропонувалось скликати Всебілоруський з'їзд. Таку пропозицію підтримав, скликаний у листопаді 1917 р., Білоруський обласний комітет (БОК). Уряд РСФРР підтримав ідею скликання з'їзду та виділив для цього кошти. Водночас було наголошено на тому, що з'їзд визнає радянську владу, а в його роботі візьмуть участь представники Обласного виконавчого комітету Рад робітничих, солдатських та селянських депутатів Західної області і фронту [4, 212].

15 грудня 1917 р. розпочав свою роботу Всебілоруський з'їзд. На ньому розгорнулася гостра боротьба навколо проблеми національного самовизначення білоруського народу. Велика білоруська рада виступила за створення незалежної держави, БОК вніс пропозицію про автономію Білорусі в складі Радянської Росії, делегати БСГ наголошували на необхідності створення місцевих законодавчих та виконавчих органів. Фактично з'їзд не визнав вже наявних органів радянської влади на території Білорусі. Відповідно, 18 грудня 1917 р. РНК Західної області розігнав з'їзд, а частину делегатів арештував. Згодом, на зібраннях 18 та 21 грудня 1917 р. було прийнято рішення продовження боротьби за реалізацію ідеї білоруської державності [5, 24–26]. Загалом, документи першого Всебілоруського з'їзду засвідчують відсутність ознак етноцентризму та активний пошук джерел для зміцнення потенціалу політичних можливостей білоруської національної ідеї.

18 лютого 1918 р. почався наступ Великих військ на всій лінії фронту. Радянське керівництво Західної області в ніч на 19 лютого переїхало з Мінська до Смоленська. 21 лютого 1918 р. в Мінськ вступили німецькі війська [5, 160]. Цього ж дня Виконавчий комітет Ради І Всебілоруського з'їзду прийняв Першу Статутну грамоту до народів Білорусі, якою проголосив себе тимчасовою владою на білоруських землях та створив Народний Секретаріат. Головою новоствореного органу було призначено Й. Воронко [6, 100]. Перша Статутна грамота націлювала білорусів на необхідність повного самовизначення, а національні меншини – на національно-персональну автономію.

Наголосимо, що німецька влада не визнавала білоруський уряд, проте, через місяць визнала статус Народного Секретаріату як представника білоруського народу та дозволила вести легальну культурну, просвітницьку та політичну діяльність. Водночас був створе-